

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI LAKÁS:

Széchenyi-téren, a hidkaputól kimenet balra a 24. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint 3-szor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt. Ára évfolyamra 3 ft. o. é. Hirdetési ár: 5 hasábos sorért 1-ör 7 kr., 2-ör 6 kr., 3-ör 5 kr. o. é. s minden hirdetés után 30 kr. helyegjű. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik.

A nyilattér-i cikkek sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez címzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Előfizetési díj

K. KÖZLÖNY

april-juniusi folyamára.

Egészévre . . . 12 forint.
Félévre . . . 6 „
Évfolyamra . . . 3 „

Az előfizetési pénz kiadó Stein János középutcai könyvkereskedésbe küldendő, hol a megrendelt példány pontos megküldéséről intézkedve van.

Színházunk nézőhelye ujjaszervezése ügyében.

(B.) Megvagyunk győződve, miszerint mindazok, kik színházunk ügye iránt részvételt viseltek, kik közzé szeretjük magunkat is számlálni, örömmel tapasztaltuk azon tevékenységet, melyet egy idő óta ez ügy körül az országos színházi választmány kifejtett, s mégis éppen a napokban merült fel egy vita, mely fájdalom, sokkal inkább magán hordja a személyeskedés jellegét, hogysem az ügy higgadt tárgyalásának helyet adhatna.

Több versen elmondtuk minden tartózkodás nélkül a kolozsvári színház ügye körüli nézetünket, ösztönöz felfedeztük mindazon hiányokat, melyek nézetünk szerint az ügy kezelése körül időről időre felmerültek, sürgettük azoknak orvoslását, elmondtuk miket tartanánk legsürgősebben intézendőnek stb. Tettük ezt, mert megvoltunk győződve, hogy az ügynek a hiányok s teendők lényege körüli eszmecsere csak használhat; de a napokban felmerült s leginkább személyeskedésen alapuló vitákat végtelen károsoknak tartjuk, mert ha azok a lapok hasábjain többször is ismétlődnek, könnyen tévútra vezethetik a vidéken lakó honfitársainkat, kik eddigelő oly páratlan önzéstelenséggel járultak áldozataikkal a kolozsvári színház tükéje gyarapításához, de kik Kolozsvár titkait s az ebből eredő rugókat nem ismerik, utójára elhihetnék, hogy színházunk vagyona ha nem is fecsérelődik el idegen célokra, de legalább hiányzik a kezelés körül szükséges szigorú gazdálkodás s egyes helybeli mesteremberek érdekében, céliránytalanul vagy igen drágán hajtának végre a célba vett építkezések. Ha már ilyenmő eszme lábra bírna kapni a vidéken éppen most, a midőn a színház néző helye ujjalakítására oly nagy szükség van minden egyes honfiak áldozatára, s a midőn az országos színházi választmány éppen újabb adakozásra szólította fel a honfiakat, ez több ezer forintba menő kárt okozna az intézetnek, mint a mennyit akár mely vállalkozó meg takarítani vagy a leggyazdagabb polgár, a legnagyobb honfi áldozatkészség mellett is, visszapótolni képes volna. Bizonyára tehát igen káros ez esetben is az alaptalan gyanúsítás.

E meggyőződés indított arra, hogy színházunk nézőhelye ujjalakítása körül, mely ez időszert a napi kérdés, rövidbe foglalt, a lehetőségig tárgyilagossá, igénytelen nézeteimet én is elmondjam.

Tavaly a szinpadot ujjalakították, új gépezettel látták el, fűthetővé tették, a veszelés fotogén világítást olaj világítással cserélték fel, több melléképületeket építettek.

E javítások szükségességét senki kétségbe nem vonja; a kivétel teljesen sikerült, s most azon gyanúsítást szorják némelyek a világba, miszerint a kiadások egy jelentékeny része építész Kagerbauer zsebébe ment.

E vád látszólag Kagerbauer ur ellen van ugyan intézve, s lehet, hogy éppen az ő személye elleni gyűlölethől is veszi eredetét, de valósággal az országos színházi választmányt sujtáná ha igaz volna, mert azt mindenki tudja, hogy a vállalkozó igyekszik mennél előnyösebb feltételek mellett jutni vállalatához, s ha szerződésében kitett kötelezettségének eleget tett, ellene vádat felhozni többé nem lehet, s jó hiszmmel dugta zsebébe a nyereséget; azonban a közvagyon kezelői méltán hibáztatandók, ha bármi oknál

avagy csak mulasztásnál fogva is drágábban szerződnek a vállalkozóval mint lehetett volna.

Vizsgáljuk meg tehát a tisztelt országos színházi választmány e részbeni eljárását. — Lehozatta még régebben jó hírben álló pesti építész Ibl urat — ő az egész színház ujjalakításáról készített egy tervet, e tervet szakértők által megvizsgáltatta a választmány s úgy találta, hogy az kitűnő szakavatottsággal van készítve, de egyfelől a helybeli viszonyoknak nem felel meg kellőleg, de főleg a választmány kezében levő s még remélhető anyagi erőttel sokkal felül haladja.

Azután lehozatta a választmány manheimi építész Mühldorfer urat, ki már több színházakat épített, ez is készített egy tervet, mely tagadhatlan kitűnő volt minden tekintetben, de még inkább meghaladta a létező anyagi erőket s ezen felül drága árban külföldi mesterek s anyagból készült volna az, a mit helybeli iparosaink eltudnak készíteni, s hazánk elő tud állítani.

Ezután készítette helybeli építész Kagerbauer a színházfűtésre a szinpad gépezet helyreállítására azon tervet, melynek alapján a tavalyi építkezések történtek. E tervet szakértők czélszerűnek tartották, ez a meglevő anyagi erőst meg nem haladta, a választmány Kagerbauerrel szerződött, miután más vállalkozó nem jelentkezett.

Azt hisszük a fenebbiekben elég világos, hogy a színházi választmány teljesen óvatosan járt el, sőt inkább azzal lehetne valódni, hogy túl óvatosságból költött tervekre, mit az építésre lehetett volna fordítani.

Summa summarum: a tavalyi építkezések teljesen megfelelnek a várakozásnak s építettek oly árban, a milyenre vállalkozó akadt.

Hasonló váddal lépnek fel némelyek jövőre, azt állítva, hogy van vállalkozó, ki 5000 o. é. frtal olcsóbban állítaná helyre a nézőhelyet s tenné meg a célba vett javításokat, mint a mennyiért Kagerbauer ur vállalkozni kész, s hogy ez ajánlatot minden bevehető ok nélkül utasította volna vissza a választmány.

Itt nézetünk szerint az a kérdés, ha ajánlkozott-e vállalkozó, a ki versenyképes volt a meglevő vállalkozóval szemben. Mire bátran nemmel hisszük felelhetni; mert abból, hogy valakinek erszénye jó hírben áll, vagy talán tele is van, nem következik, hogy mindennemű vállalatára csak emnélfogva képes is. Középületeknél a vállalkozó tervet s költségvetést, vagy az illető kezelők által elfogadott terv alapján költségvetést kell hogy benyújtson, s ha a vállalkozó nem szakember, ki kell hogy mutassa kik által hajtja végre a tervet, nehogy ama nem képes mesteremberek kárt tegyenek az intézetnek. Mindez meg nem történt, mert az ajánlkozó se tervet, se költségvetést nem adott be, s mint nem szakembernek ezután kellett volna szakemberek után látni. Tehát versenyképes vállalkozó ez időszert nem volt.

De lehetett volna talán az ajánlattevőnek időt engedni, hogy magát a szükségesekkel ellássa, sőt talán el is lehetett volna halasztani ez évről az építést azon remény fejében, hogy meglehet pár ezer forintokat takarítani az intézet számára.

Megvalljuk e nézetet sem osztjuk; mert megvagyunk győződve, a mint már többször is nyilvánítottuk, miszerint minden év, melyben színházunk nyereszkeskedő vállalkozó kezében marad, többet árt az ügy szellemi fejlődésének, mint azon pár ezer forint használna, a mit az elhalasztás által talán nyerni lehetne.

Mi azt hisszük, hogy minden év, melyben színészetünk, nevezetesen a dráma érdekében semmi sem történik, nehezebbé teszi a kolozsvári színháznak valóságos célja felé való haladását, s alig van egy pár év, melyek alatt még lehetséges színházunkat szellemileg úgy szervezni s fentartani, hogy az újból elfoglalja illetékes helyét a szinművészet s nyelvünk érdekében, mert ha a keletkező színházak hamarabb szerveztetnek czélszerűleg s elfoglalják a nyári időny alatt a jobb helyeket, úgy a tehetségesebb vidéki színészeket, s színházunkat szellemi tekintetbe haladásnak vezetni teljes lehetlenné válik.

Szóval egyetlen év sincs veszteni való, s mennél hamarabb ki kell venni a kolozsvári színházat a nyereszkeskedő vállalkozók ke-

zéből, mi azonban csak akkor történhetik meg, ha a néző hely czélszerűleg rendezve lesz.

A néző hely czélszerű rendezése mellett szól, és pedig számokkal az, hogy eddig a vállalkozó 2000 o. é. forint segély pénzt húzott a színház pénztárából, s ha elkészülnek a tervezett javítások, az eddigiekhez hasonló lekötözöttség mellett semmi segélyt nem követel. Így az építkezésnek csak egy évi késletése is a színháznak 2000 forint kárt okozna.

A fentebiekben kiindulva meg vagyunk győződve, hogy a tisztelt országos színházi választmány igen nagy hibát követett volna el, ha oly kevés alappal bíró ajánlatért, mint a milyen tétetett a célba vett építkezéseket, avagy csak egy évre is elodábozta volna.

Ezeket elmondani szükségesnek tartottam, azon vidéki honfiak megnyugtására, kiknek keblében talán némi kételyeket ébresztettek az e tárgyban közre bocsátott nyilatkozatok.

Mezőgazdaságunk érdekében.

Tény az, hogy mi itt a vármegyéken cseléd és munkás kezek hiányában vagyunk; ez egyik oka annak, hogy földünk nem jól védelmez annyit, mint kellene.

Tény az is, hogy a székelyföld túlnépes, ott sok munkás kéz nem találván foglalkozást, azt másutt keres, és azért ott már régebben egy kivándorlási áradat indult meg, de annak folyása nem felénk, hanem idegen földre van; a mi erőnk idegen földet termékenyít.

Tény az is, hogy a kivándorló székely atyafiak Oláhországban nem találhatnak annyi valóságos hasznót, mint reménylenek, midőn a vándorbotot kezökbe veszik, és az édes hon határainak búcsút mondanak; mert az ígért nagy bért sokszor nem kapják meg, sokan lesznek az idegen éghajlat, szokások, életmód, betegség áldozatai, sokan vesznek oda még éltök virágában, kikre itt közöttünk, szorgalmas munka s jó magaviselet után, jó kenyér, békés hajlék s biztos jövődőt vár.

Cseléd nélkül lenni, midőn az kapható, rossz cseléddel vesződni, midőn jó kapható, idegen földön keresni kenyeret, midőn az itthon is van;

idegen földöt művelni, midőn a honi parlagon van;

mostoha anyát keresni, midőn édes anyánk van, mindez nekem visszásnak, károsnak tetszik.

Hiszem, hogy lehetne segíteni a bajon kevés költséggel, inkább csak rendezéssel, s egyetértés által. Tervem ez volna: A városi előjáróságok Déván, K. Fehérvárt, Nagy-Egyeden, Abrudbányán, Zalathán, Tordán, Kolozsvárt, Szamosújvárt és Dézsen adják köztudomásra, hogy a kinék a városon és vidéken bármiféle cseléd kell, és székely cselédet fogadni hajlandó, jelentse a városi tisztségnél. Az bizzon meg egy alsóbb rendű tisztet arra, hogy a bejelentéseket jegyezze be egy nagy könyvbe; abban legyenek rovatok, melybe beiratnak: 1) a cselédfogadó neve; 2) lakása; 3) miféle cselédet keres; 4) fizetésül mit ad.

Tulfelől Ilyefalva, Seps-Szent-György, Kézdi-Vásárhely, Csik-Szereda és Gyergyó-Szt-Miklós városok előjárói hirdessék ki, hogy a ki bármiféle szolgálatot keres, jelentse magát a városi hivatalnál.

Az említett magyar városok közüljék hetenkint a cseléd keresők jegyzőkönyve kivonatát a székely városokkal, melyből a jelenkező cselédnek megmondhassák, hol kínálkozik számára szolgálat.

Igy a székely legény meg leány biztosan indul meg szerencsét próbálni. Mi cselédet kapunk, ők gazdát, mindenik azt a mire szüksége van.

A magyar városok rendezzenek az érkező székely cselédek számára, úgy mint a mesterlegények szoktak, tantát; továbbá gondoskodjanak arról is, hogy az érkező székely cseléd, ha kívánja kapjon egy néhány poltrát 2 napi költségül míg gazdát kap. Ez a pénz kikerülhetne, ha a cselédkereső gazda a bejelentéskor fizetne 20—30 krt, mikor a cselédet megszerződi ugyan annyit.

Módját lehetne találni annak is, hogy a

cseléd kínálkozás ne legyen egy helyre igen nagy, más helyre igen kevés, az a félt mind előre kellene elintézni. De most ezuttal további részletezésbe nem ereszkedem, mert az idő előtti volna. Be akarom várni míg megláthatom, hogy gondolatom méltánylással találkozik-e vagy nem. Ha igen, akkor valószínűsítésbe megindulok. Minden efféle, új dolgot megindításra kell egy középponti mozgatóerő. Ha az eszme életrevaló, úgy hamar kinövi magát.

Most már a cseléd tartó gazdákon és városi előjárókon a sor nyilatkozni.

A gazdák tájékozását még hozzá kell tennem, hogy a székely minden kétségen kívül ügyesebb cseléd, mint a milyeneket a vármegyéken kapni lehet; fizetésük rendre ilyen forma körül-belől Háromszéken.

I. Egy első béresnek, a ki egyszersmind jó faragó szokott lenni:

1) 6 kis véka ős, 6 kis véka zab vetés, vagy a helyett 24 véka rozs, 24 véka zab in natura, a mi pénzül tenne mintegy 24 ft.

2) Pénz a hányvéka vetés annyi váltó frt vagyis 4 frt 80 kr.

3) Két harisnya, egy szokmány, egy kalap, két pár változó, egy nyakkendő, a mi pénzül teszen mintegy 12 frt 50 krt.

4) Bocskorra egy évre 4 frt.

Ez tenne összesen 45 forintot 30 krt.

5) Azon kívül koszt az uraság konyháján, vagy annak megfelelő premonda.

II. Egy másodrendű béres fizetése, a ki faragni nem tud:

1) 4½ kis véka őszi, 4½ kis véka zab vetés vagy a helyett 18 kis véka rozs, 18 kis véka zab, ennek értéke mintegy 18 frt. o. é.

2) Pénz 9 váltó frt az az 3 ft 60 krt.

3) Ruha, bocskor mint előbb 16 ft 50 kr. Összesen 37 forint 10 krajczár o. é. És 4) koszt, vagy azzal felérő premonda.

III. Egy 15 éves béres inas fizetése:

1) 2 véka őszi, 2 véka tavaszi vetés, vagy 8 véka rozs, 8 véka zab in natura annak ára 8 frt.

2) Készpénz annyi váltó frt a hány véka vetés 1 frt 60 kr.

3) Ruházata, bocskora fölmegeyen 12 forint 70 kr.

Összesen: 22 forint 30 kr o. é.

Kocsis, darabant egyéb férfi cseléd fizetése is a micsodás a legény, csak mint az előbbiek.

Külső, belső szolgáló fizetése fölmegeyen 30—32 frt o. é.

Csikban e mai napon is magyar forintba beszélnek.

I. Egy faragó béres fizetése 120 magyar forint, a mi 40 o. é. frt teszen.

II. Másodrendű béres 100 magyar forint annyi mint 33½ o. é. frt.

III. Egy béres fiú fizetése 50 magyar frt, a mi teszen 16 ft 64 krt o. é.

IV. Külső vagy belső szolgáló fizetése 30—35 forint.

Ezeknél valamivel magasabb bért kell nekik adni, mert azt Oláhországban is megkapják, és igen sokkal is inkább megérdemlik, mint a tunya és ügyetlen vármegyei cseléd.

Meg kell végre jegyezmem, hogy mivel az ide kiszegődő székely cselédnek itt nincsenek rokonai, kik a szegődött vetésnek vagy gabonának gondját viselnék, jobbnak látnám az egész fizetést egészen pénzül és nem in natura határozni meg; az a városok közötti levelezést is könnyítené. *)

Beresztelke, mártius 10-kén 1865.

B. Banffy János.

A tizedkárptólásról.

Bécses, mart. 11.

Bécses lapja közelebbi számában egy igen érdekes cikksorozat jelent meg a tized-kárptólás ügyében, s noha annak tisztelt közlöje, törvényes szempontból, nagyon is világosan kimutatja, hogy nem csak kiáltó igazságtalanság, hanem képtelenség is lenne, a fisealis dézmas földbirtokosoktól az ált-

*) Hazánk egyik legkittünőbb gazdateleintézménye ezen indítványát azon megjegyzéssel adja közre, hogy ez összhangzásban áll azon indítvánnyal, melyet mi „Székely kivándorlás” czime alatt elkezdett cikksorozatunkban kifejtetni szándékozunk, s így ama cikksorozatunk folyamában ezen cikkre visszatérünk, s saját észrevételeinket erre is megteszszük. Szék.

lam által megszüntetett dézma arenda következtében okozott kárnak megtérítését megtagadni, vélekedésem szerint, nem lesz ok nélkül való, ezen ügyre vonatkozólag még a következő dolgokat is felemlíteni.

Hogy a fiscalis vagy is papi-dézma a földesuri dézmával összevegyült, kiteszik abból is, hogy sok helyett, például Keresden, hol a terményekből dézmáért egy igen csekély arenda összeg fizetődött egészen 1848-ig, a báránnyokból és méhekből a fiscus vagy is az ugynevezett arendaperceptor in natura vette a dézmát, miből a helybeli szász pap kapta a quartát, és azon kívül a földesuraság a báránnyokból külön vett dézmát vagy is nonat, miből a pap nem részesedett, a terményekből dézmából azonban a pap a földesuraságtól kapta ki a dézma negyedét, az az a quartát.

Továbbá, hogy a földesuraság által a papi dézmáért fizetett arenda oly csekély összeg volt, annak igen természetes oka az, hogy azon időben, midőn a papi dézma a fiscustól, örökös szerződés vagy adományozás útján, a magán családok birtokába jutott, a dézma adók kezében az 1848-ban felszabadult colonicatorának alig egy tizedrésze lehetett, és így a dézma részint az akkori nyughatatlan idők miatt, részint pedig mivel akkor a jelenlegi föttermény a málé, nálunk még nem természetet, nagyon keveset jövedelmezett, holott későbbre, midőn a földesurak azon okból, hogy alldialis földiek jobb művelésére több eke napszámot szerezzenek, jobbágyaiknak mind több-több földet juttattak, mi csak abból is világosan kitetszik, ha tekintetbe vesszük, hogy mennyivel több colonicatora kárpótoltatott, mint a mi a 819-beli urbéri conscriptio idejében létezett; és így későbbre a papi dézmával összeolvadt földesuri dézma, a jószág jövedelmének már nem csekély részét tette, és hogy mindemellett a megszüntetett dézmáért, csak azért, mert annak egy részéért egy csekély arenda fizetődött, semmi kárpótlást se kapjon a jogosult tulajdonos, az mégis szerfelett nagy igazságtalanság lenne.

Figyelmet érdemel az is, hogy oly helységeken, ahol oly csekély arenda összeg fizetődött, és a szász pap a földesur dézmájából kapta ki a quartáját, a pap már megkapta a dézmakárpótlást, a földesur pedig, ki a papi dézma alul mentesített oláhoktól vagy is keleti vallásúaktól is vette a dézmát, a más három résziért a megszüntetett dézmának semmit sem kapott.

És itt bátor vagyok újból egy példát idézni. Keresden és az ahhoz tartozó Bese és Földszin nevű helységektől fizetődött dézma arenda cím alatt 36, azaz: harminczhat váltó forint, vagy is 14 forint 40 kr o. é., a nevezett három falubeli szász papok a vesztett quartáért, vagy is az egész megszüntetett dézma egy negyed résziért kaptak kárpótlást összesen 17,000 frtot, tehát többet mint 56-szor akkora tőkét, mint az egész papi dézmáért fizetett arendára esnék, 14 frt 40 krnak ugyanis a tőkéje nem tesz 300 frtot, e szerint a birtokosságot a más három negyedért illetné 51,000 frt. Már most azt kérde, hogy megegyeztetethető-e az igazsággal, hogy csak azért, mert évenként 14 frt 40 kr arendát fizetett, ne kapjon semmit is, holott mint fentebb is írtam, csak abból is kiteszik, hogy itt a papi vagy is fiscalis dézma a földesurával összeolvadt volt, mivel a báránnyokból külön vette a fiscus a dézmát, és külön a birtokosságot, és a mellett az oláhok vagy is keleti vallásúak éppen úgy adták a dézmát, mint a más vallásúak. Megjegyzendő még itt, miszerint azt sem lehet állítani, hogy a papok igen sok kárpótlást kaptak volna, mert nem egyszer történt, hogy a besei pap csak hordól 500 vedren feljött kapott quartát; hogy pedig a szász papok, nem csak a hallgatóság, hanem az oláhok dézmájából is kapták a quartát, az abból eredhetett, hogy a reformatio után a birtokosok csupa pietásból engedték azt által a papoknak.

Ha a kormány azonban ragaszkodik azon elvhez, hogy az arendás dézmákért nem kell kárpótlást adni, noha a papoknak éppen ily dézma quartájáért is adtak kárpótlást, ám huzzanak le minden birtokostól egy akkora tőkét, melynek a fizetett arenda a kamatját tenné, például a most említett helységeknél a fizetett 14 frt 40 krért mintegy 300 forintot, az azon feljött levő összeg azonban mindenesetre jogosan illeti a birtokosságot.

Ennyiből áll az, a mit ezen ügyben még megemlítenék véletem.

És már most a környékünkbeli napieseményekről is kellene hogy ünt tudósítsam; de innen bizony nincs mit írni, haneha azt, hogy maholnap a nyomor a tetőpontját éri el, a körülbelül való helységek lakóinak alig egy harmad részének van még mit egyé, és az is éretlen penészes málé; a tavaszi vetés ideje közeledik, és alig egy kettőnek van vetnivaló máléja, mert a mi van is, nem fog csirázni, mi lesz mind ennek a vége, ha a kormány magadejében nem gondoskodik, Isten tudja; egyébiránt, hogy a kormány még eddig nem tett semmit, természetesnek találom, mert a mult évi hivatalos relatiók azt tartalmazták, hogy nem lehet szükségét tartani. Nyilván a beállott nyomor következtése a vidékünkön ezeltől ritkán előforduló büntények szaporodása is; így közelebből az egyik szomszéd helységben Jakabfalván egy szegény dohány áruló nőt reggel szobájában meggyilkolva és kifosztva találtak, egy más szomszéd helységben pedig Besé-

ben a g. n. e. hitl templomban történt rablás, a templom ládáját az ablakon keresztül rabolván el.

Ennyit addig is, míg jobb hírekkel szolgálhatnék. Isten veünk. B. G.

Kül- és belföldi levelezés.

A Kis-Küküllő mellől. mart. 10.

Az elmúlt 1864-ik évben a sok esőzés, abból eredetlén árvizek, s még a jég is meglábolhatatlan kárt okozott a birtokosságnak, a Kis-Küküllő minden szénárétét, különösen itt Vámos Udvarhelyt annyira leiszapolta, hogy a terméshezi remény még az időre is megbúsult, egy szál szénája a birtokosságnak nem lett, mi miatt marhájakból annyira kipusztultak, hogy ezeltől időkből 30 pár marha is kiállott szolgáltatásra, de most csak hat pár ökör van az egész faluban, mi miatt a tavaszi vetés alá kerülő szántóföldeknek nagy része vetetlen fog maradni. Töröküzőket a térségben az árvíz mind kárba tette, mi kevés az oldalsó helyen temetett, az is éretlen maradt, őszi gabonát különben is keveset természetnek, mivel itt a népek élelmi cikijje a málé, erre fordítván nagyobb figyelmet, a mászt csak egy mellékes terménynek tartják, mi ünnepi és bűthagyási kívánságokat elégítse ki, ez is léha, szem nélkül maradt. Bor termések sem mi sem lett, miből más időben adókat és házi költségeiket fedezhették, már most a fenérített két gabnanemre szorulván, ebből kellett adókat fedezni, magát, háznépét fenntartani, de bekövetkezett az utolsó fertály adóbefizetési idő, az előjáróság szüntelen sürgette az adó befizetését, de az embereknek azt inkább balasztani kellett, mivel tudta, hogy ha eladja élelme fenntartására megszorított kevés gabonáját, nem lesz mivel fenntartani; folyamodtak a cs. kir. adóhivatalhoz, s felfejték, hogy mint nincs nekik miből élniük, mivel ha az egész határokon mindenféle termést pénzé tettek volna, úgy sem tudták volna még csak 1/4 rész adókat is kifizetni, azonban még az árvízi és jég által vallott kárai is megbecsülve nincsenek, vesse közbe magát az adóhivatal, hogy károk becsléssek meg, adókat relaxaltassék, hogy ne kelljen annyi éhez embernek az adó befizetésért gabonáját eladni, kimélik meg az annyira terhes katona executiót; s mi lett az eredménye! harmadnap mulva megérkezett egy csendő vezérlete alatt a katona-executio, itt ült 16 nap, nem volt mit tenni a népek, mert nem tudta már magát is az executiot is tartani, s naponként a patkópénzt fizetni, ámbár e nem volt éppen oly terhelő, mivel a szomszéd faluban egy palézas executornak napjára 50 krt fizettek, itt pedig a rendes katonának csak 5 krt, s mégis a 16 napra 80 krra ment, el kellett a szájából az éhelhaláshoz közeledő népek adni a töröküzőjé 50 kron kis vekáját, hogy az adójából, ne mind, hanem bár valami kis részt be fizethessen s meneküljön az executortól. Most már ettek volna az emberek, de nem volt mit, s a legnagyobb szerencsétlenségek mellett is, mégis szerencsésekre akadtak a vidéken egy vagyonos ember, s könnyített sorsukon, mert azon töröküző helyett (noha ugyan szebbet mint a) melyet a nép eladott 50 krron, adott őszi való vásárba elsőbbsen 1 frt 50 krba, későbbre 1 frt 60 kr, vagy 200 vekán felül, és így a szegény nép ily szűk évben, mikor nincs miből marhat tartson, nincs mit egyék, egy forint adó befizetését hárommal pótolta, hát még patkópénz és executiotartás, mely körülmények annyira megterhesítették a népet, hogy különösen a birtoktalan osztály mivel hitele nem lévén kölesű nem kapott, jószívvá dolgozónak az ételért is ha kapna munkát, de most azt sem kapnak.

Még ezen vidéket azon kedvetlen körülmény is érte, hogy a mult évi sok esőzés és a téli sok nedves idő a földet annyira megáztatta, hogy a hegyek lekezdetek süllyedezni; a mult hónapban egy napon csak azt vettük észre, hogy a többek között ide való birtokos mlgs Gyárfás uraknak is két tábla igen jötermő szőlőjük lesüllyedett, haszonvehetetlen lett, haszonvehetetlenné vált szénárétjek is a leiszapolás által, mely mind az első osztályba tartozó, s így 60—70 hold közti használatbó birtok után 122 forint adót kell fizetni, mely nem hogy gazdaságát fenttarthatná, de még az adóját sem hajtja ki; mit az előjáróság utján felsőbb helyre bejelentetett, de már hogy kiigazítódik e? azt tudni nem lehet.

Bede Károly.

Hazai intézetek

Sz.-Udvarhely, mart. 9. 1865. A mult évi octóber hó 1-én 3 évre njra meg alakult sz.-udvarhelyi kaszinó-egyletnek második felévi rendes közgyűlése a következő april. hó 1-én leend. Sz.-Udvarhelyen a kaszinó helyisége termében, a mi is minden alapító és illető részvényes tagoknak ezenel tisztelettel tudomásul adatik, a kaszinó-egylet választmányának határozatából.

Zajzon Ferenc,
titkár.

Nemzeti színház. Mart. 8-án „Egy nagyra termett férfiú“ Szigligetnek 100 aranyat nyert történeti vigjátéka 3 felv. Rózsáné asszony jutalmával. Ismét egy megaranyozott gyarló terméke a Szigligeti ügyes tollának, mely legelőbb az itteni színpadon annyira devalválta a pálya nyertes mű-

nek különben sem nagy hitelt, hogy szintűgy félnek már a megaranyozott művektől. A tér biánya miatt nem ereszkedhetünk a darab részletezésébe, annyit azonban mondhatunk, hogy egyetlen olyan alakkal sem találkozzunk benne, mely legalább részben kárpótolná a nézőnek a darabhoz kötött megbúsult aranyos reményeit. Robozdi (Szathmáry) olyan félszeg alak, hogy szinte lehetetlen a Borbála királyné környezetébe képzelni, annál kevésbé elhíhetni felőle, hogy neje annyi büség s ragaszkodó szeretettel viseltethetik hozzá, ki minden lépten lelki szegénysége s kiskorúságáról ad bizonyítványt, s a szó szoros értelmében egy könnyű fejtű sült bolond. A királynében (Folinusné) mindennek felett a büszke, az éles eszű Cilley Borbára nem ismerhetünk reá, nem királyné, csak egy zaklatott kedélyű komorna az, ki viszonyait legbensőbb titkait fűnek-fának elbeszéli a nélkül, hogy észrevénné, valjon méltók lehetnek-e azok bizalmára. A mi Robozdinét (Rozáné) illeti az ember csak sajnálja, s kinem tud a néző békülni azon gondolattal, hogy ugyan mit tudhat kötözni való bolond férjén szeretni? Az előadás meglehetősen sikerrel folyt le, a fő szereplők legalább Szathmáry, Folinusné és a jutalmazott, mindent megtettek mi hatalmukban állott. Nem hagyhatjuk dícséretes megemlést nélkül Folinusné gyönyörű toletét, kinek egyébaránt régi érdemei közé tartozik, hogy leghelyesebben s legtöbb izléssel öltözködik. A jutalmazott egy koszorút is kapott a bőkezű tapsok mellett.

Mart. 9-én „Zsidóhölgy“ Minden tekintetben szép előadás, élvezetes estve. Dalnoki Róza, Fektér, Odró egyenként kitűnőleg működtek. Barna Luiza asszony folytonos tremája még mindig tart, a mi annyival sajnálatosabb, mert szép rokonszenves hangja rovására esik.

Mart. 10-én „Két Barcsai“ Jósika Miklós szoros kölönk halála gyász innepélyére. Előadás előtt Mándoki Réthyöl egy csinos odát szavalt el Jósika halálára, melyet az összes személyzettől előadott „Hymnus“ követett. Az előadás meglehetősen szerep nem tudásokkal folyt le. Közönség szép számmal.

Mart. 10-én Szerdahelyi Kálmán első felléptetl „Utolsó levél.“ Vendégünk kitűnő tehetségét sokkal jobban ismeri közönségünk, sem hogy magasztalásokba ereszkedjünk. Block Prosper egyike legkitűnőbb szerepeinek, melyet a legapróbb részleteibe annyira szépen s tanulmánnyal ad, hogy szerepének a legkisebb momentuma sem vesz el a néző előtti. Ki lépte alkalmával szünni nem akaró tapsal fogadta régi kedvencét a közönség.

Különfélék.

** Tegnapelőtt a legmeghatóbb jelenetnek voltunk tanúi. Ft. Ágoston Károly ur új plebános állomását elfoglalandó utrakészült. A mint hívei, kik között annyi jó és rossz időt élt keresztül, észrevették, hogy szeretett lelkesük indul, egy pillanat alatt a plebános előtti tér el volt lepre. A mint a monostor utczából közeledő Ft. Ágoston urat megpillanták, majd minden szem megtelt könnyvel, esőkaikkal halmozák el s a tolongásban, ki nem fért hozzá, boldog volt, ha ruháját érinthetné a bucsuzónak. A néptömegben keresztül alig birt a plebániát eljutni, hogy az új plebános- és többi társaitól elbucsuzzassék. A folyvást növekedő néptömeg ez alatt ellepte a kapu közét s ott várta, hogy meg egyzser, s ki tudja hány azok közül talán utoljára kezét szoríthasson azon derék férfival, kinek emléke hívei között feledhetetlen lesz. E pillanatban lehetett csak látni, mekkora népszerűsége volt nálunk Ágostonnak, s nem hisszük, hogy megdöbbenve önmagukat ne vándolták volna ez innepélyes perczben azok, kik befolyásunkkal elszakítotték a férfit híveitől. Midőn megjelent ismét Ágoston, hívei zokogva vettek tőle bucsut, s csak nagy nehezen lehetett utat nyitni a kocsiig, mely tova vivé körülből Kolozsvár egyik legkedveltebb emberét, kire, ha a jelenet fájdalmasan is hatott, de a legnagyobb erkölcsi elégtételt meríthetett belőle. A távozó kocsi ezer áldás követte. Jobb utitársat alig vihetett volna magával, mint híveinek e meghatóan nyilvánuló szeretetét.

(V) Szeredán este folyt le a színházban a helybeli unitarius leányiskola javára rendezett ének és zenészi akademia. Az egészet egy kis tréfa előzte meg, melyben Szabó Pepi kitűnően szerepelt, elég jól fogván fel a fiatal nő házi szeszélyeit. Szerdahelyi Kálmán szokott otthonosságával játszott, s többszörös kihívásban részesült. A tulajdonképeni hangverseny K. M. Weber Oberon nyitányából szép sextettel kezdődött. Közreműködtek ebben: Prime-Viol. Mátéfi K. és Hincz Gy. Second-Viol. Boér Gergely és Stracinger. Viola di Braccio, Böhm János és Konez Dániel. Violoncello, Bodor Pál. Contrebasse, Geltch. Clarinete Dietrich. Flota, Frühlich urak. E gyönyörű hatos exequálása meglehetősen sikerültnek mondható. Ezt követte egy kettősdal Belisárból, énekelve Molnár Sándor ur, és Ferenczi Bertha urölgy által. A község tetszéssel fogadta mindkettő énekét s kihívásokban részesítet. Harmadik helyen ismét egy duett volt „Salut d'Italie à la Hongrie“ cím alatt, hegedűn eljátszva Mátéfi Károly, és Boér Gergely urak által. Az első, ha akarna se tudna gyengén játszani; Boér Gergely urat pedig volt alkalmunk

magán körben is már többször hallgatni, s mindig elragadott praeisioval párosult könnyű játékkal, úgy e jelen alkalommal is. Csak kitartást és szorgalmat ajánlunk, s bizonyára sokra viendi. Ezután jött az Odró Lehel ur soloja, bemutatta két népdalban, t. i. „a virágnak megtöltani nem lehet“ és „Jegenyefa tetejében“; Odró urnak gyönyörű basso-baritonoja mindnyájunk előtt ismeretes, de szép hangján mindig egy sajátos tremulo vonul végig, mit mi nagyon is hajlandók vagyunk idegzetes alkatanak róni fel. Ha csakugyan sikerülnie fog mektilni e rezgő accent-tól, úgy kitűnő tagja leend egykor a pesti nemzeti színpadnak. Ez után Klein Frigyesnő játszta el Willmers Sobridalát, mely a zeneszerző magyar themára írt minden ábrándjainak legsikerültebbike, és Kleinné urnő által művészeileg exequataltat. Bevégezte a hangverseny az Erzsébet operabóli nagy kardal, melyet műkedvelő urak és hölgyek vegyesen énekeltek el. Mint első énekesnő Engel Gisella tűnt itt fel, ki magas soprán hangjával mindenkit meglepett. A cs. kir. zenekar közreműködése is a legnagyobb elismerésben részesült. Az egész hangverseny létrejöttében pedig nagy érdemet szerzett magának hazánk sokoldalu érdeműs tudósa Brassai Sámuel ur, kit a zenekör méltóan választott meg elnökének.

** Mint színházi újdonságot megemlítjük, hogy az intézet nagy tehetségű és jeles karmestere Káldy Gyula ur egy operetten dolgozik. A közönség érdekltséggel néz elébe, mint a fiatal karmester első nagyobb zene szerzeményére.

** Legközelebből Szerdahelyi Kálmán jutalmával „Wilmers marquis“ kerül színre. E nagy hatású darabban a jutalmazottnak a kitűnő ezim-szerep jut, melyet valódi művészettel kezel, s kétségen kívül legjobb alakjai közé tartozik.

** B. Horváth Gyula egy eredeti magyar sonatát írt. A kik magán körben hallották eljátszani, sok szépet mondanak felőle. Mint tudjuk, könyvtáruis uton is meg fog jelenni ápril közepére. Előfizetési ára 80 kr. Előfizetést a gyűjtőkön kívül Stein János és Demjén László könyvkereskedése is elfogad.

** Sardounak nagy zajt ütött „Szomszéd almái“ című vigjátékát színpadunk számára K. Papp Miklós fordítja.

— A helybeli iparos olvasó-egyletnek jövő vasárnap, az az e hó 19-én déltűn 3 órakor az egyet szállásán rendes közgyűlése lesz.

— A mint biztosan értesültünk: m. gr. Bathányi Lajos özvegye által a pesti gazdasszonyi-egylet nevében az elemi csapások által károsult erdélyi inségesek részére, Paget Jánosné színdetett b. Wesselényi Polyxéna kezéhez küldött 400 o. ért. forint segélyösszegeből 100 frt a kidei, 100 forint a mező-madarasi, 100 frt a pókai és 100 frt a póka-keresztúri inségesek közt leendő kiosztás végett a báró Bánffy Dániel, Gálfalvi Imre és Dósa Elek urak kezeihez átszolgáltattak. Fogadja az inség könyei felszárításában ki nem fáradó egyet, valamint a tisztelt grófnő is, ez újabb megemlékezéséért, a szenvedő emberiség nevében kifejezett forró halánkat.

** N.-Enyedről írják nekünk: Sietünk a t. olvasó közönség tudomására juttatni mikép a városunkban tervezett kisedővő már a létesülés pontján áll; mire nem keveset tett a város lelkes polgársága, szegénysége mellett is meghozván a sz. ügy oltárára filléreit, egy a nemes ifjúság, és városi hölgy koszoruból alakult műkedvelő-társulat. De melegen karolta fel, az annyira szükségessé vált kisedővő ügyét a tisztelt n.ö-egylet is, (mely név után méltán írjuk oda a jótékony szót,) mely a mult hóban általa rendezett és sorsolással egybekötött táncvígalmából, mint tiszta jövedelmet 337 új forintot és 5 krt adott át az intézet pénztárnoka t. Lengyel Gábor ur keze alá. Fogadja a t. n.ö-egylet az ily barátainak különösen az óvandó kisedők szülőknek meleg köszönetét.

** Schmerling államminister majdnem naponként gyalogságát tesz a várszínházról a glaci-n át a Ferencz-József-parkig. Az utóbbi napokban tett séták egyikéről a következő adomát beszélék. Az ellenzék egyik ismert tagja a glaci-szaposolyáinak egyikét ugrotta át, hogy utját azon ösvényen folytassa, melyen két ember alig fér el egymás mellett, midőn az államministert látja szemközt jönni. Visszatérni nem akart, a sártengerbe sem volt kedve ugrani, mely jobbra-balra a keskeny utat ellepte. Kivette tárczáját és a minister felé kiáltott: „Páros-e vagy páratlan?“ „Páros!“ felelt a meglepett minister. „Excellentiad a nyertes,“ mondá az ellenzéki tag, „én vesztettem,“ és ezzel a sárba ugrott, hogy a ministernek kitérjen.

** Juarez, mexikói ex-elnök, jan. 1-én Chihuahua nemz. palotájából kiáltványt adott ki a mexicióikhoz, melyben kijelenti, hogy neki Mexikón kívül és belül hatalmas támaszai vannak, és föl-szólítja a mexicióikat a francziák és császárság elleni háborúra. „Mexicióik!“ — ugymond — „három évi véres harc után az árulás által hazánkba hitt idegen legiók ellen mi még állunk, elszántan mint az első napon, függetlenségünket védelmezni. Mexikó ügye még nem vesztett el, mert élnék még mexicióik, kiknek szívét hazaszeretet hevíti. És a hol ők vannak a nemzeti zászlóval és fegyverrel, ott a baba,“ stb. A kiáltvány alatt Juarez így van aláírva: „A mexikói egyesült államok alkotmányos elnöke.“ A mexikói dolgok oly levertséget okoztak Párisban, hogy a párisi börze, mely az amerikai

békekötést emelkedéssel fogadta volna. most rémületbe fog esni e jó hírre. Az „Opin. Nat.“ óhajtja, vajha ne teljesednek a londoni „Morn. Herald.“ azon híre, hogy Mexikóba ismét 5000 francia katonát fogna küldetni.

* A „F.“-t írja, hogy a martiusi események sirját már korán reggel egy pompás, a német színeket mutató szalaggal díszített, — a nap folytában pedig hasonló számos koszorúval ékített fel a kegyeletesebb kezek. A mellett technikusok, tanulók, tornászok, iparosok stb. tömeges csoportozatokban, fűtetlen fövel s iblettől sugárzó arezokkal állottak körül az obeliszkuszerű emléket.

* Jósika Miklós „Emlékirat“ ából, mely fájdalom befejezetlen marad, éppen most jelent meg a III-dik kötet, melyben a bécsi kongresszus idői és emberei vannak leírva. Legközelebb mutavánnyal kedveskedünk belőle olvasóinknak. Nem sokára a IV-ik és utolsó kötet is meg fog jelenni.

* Mint Velenczéből jelentik: Folyó hó 7-én borzasztó vihar dühöngött, melyre nagy zápor követte. A Riva degli Schiavonia, egy fahajó, a vihar által a kikötő falához sújtott és széttört; a Giorgio szigettel szemközt egy zűléssel terhelt hajót a vihar felforgatott, úgy hogy az egész teher víz alá merült s a hajós népet csak nagy ügyvel bajjal menthették meg. A gondolák útját is tetemes megrehezítette a vihar s egy, a bennülő kapucziusokkal együtt a legnagyobb veszélyben forgott. 8-án az idő jobbra fordult; a szél elcsendesedett; a tenger borzalmas zúgását azonban még mindig idáig lehet hallani.

* Nápolyból írják: A brigantaggio meg van semmisítve; Pallavicini tábornok a brigantistákat bandák utolsó maradványait üldözöbe vette, a félelmes bandafőnökök: A, B, C, stb. önként jelentették magukat a hatóságknál, így innak időről időre a dél-olasz lapok és azután rögtön utána ismét közlik, hogy megint újabb bandák ütöttek fel fejüket a kerültekben, melyeket már rég megtisztítva hittek, hogy most is, mint ennekölte, naponként fordulnak elő agyonlövésések, s hogy nevezetesen a kedvezőbb évszak közeledtével a brigantaggio új erővel föllépését várhatni. Ezen ellenmondó tudósítások közepett — írja a „W. A.“ — csak az bizonyos, hogy a hirbeft Pica-törvény még mindig egész borzalmasságában tartatik fenn, s hogy a börtönök zsúfolva vannak, ha nem is brigansokkal, hanem mégis ugynevezett orgazdikkal és gyanúsokkal, és hogy az ellenséges szomszéd legkeisebb denunciatója elégséges, hogy valamely szerencsétlen mint gyanús börtönbe buzoztassék.

* A múlt hó 20-diki s 21-iki közötti éjféltájban a konstantinápolyi Galata városrészben egy asztalos műhely bigyuladt. Rövid idő alatt 70 ház, nagyobb raktárak s a Sz.-Benezéről nevezett irgalmas nénék klastroma leégtek. Ez alkalommal löporrobbanás folytán két fal összedőlt, s mint mondják, itt 150 ember veszett el. Halál basát, a tüzéség vezérét majdnem hasonló szerencsétlenség érte. Hadsegéde agyonzúzatott. Múlt hó 24-keig 74 áldozatot ástak ki. A halottak között egy sorkatonasági és két csendőrtiszt, a tüzéség főnöke, egy sebész s néhány bázulajdonos volt. A női zárdából két árva gyermeket is sehol sem találtak. A nagy vezír, a hadügyminister, valamint a tüzéség vezére a tűz színhelyén jelen voltak.

* Hartleben pesti könyvtárusnál, s annak után annak idejében Stein Jánosnál is kapható lesz a közelebbi megjelenendő „Julius Caesar története I. Napoleontól“ „Sz.-Helená szigetén a császártollbamondása után leírta: Marchand. I. Napoleon titoknok.“ A kiadói hirdetés szerint: ez utóbbi műve iránt I. Napoleon maga is különös előszeretettel viseltetett, s ugy nyilatkozott róla, hogy „egy virág, melyet a sirjához vezetvő uton hullatott el.“

Sz. 6771.—VIII.

Jelentés.

Mintán az ő császári királyi apostoli Felsege legfelsőbb parancsolatja folytán végrehajtott, közhasznú czélakra szentelt **nyolczadik** nagy pénzsorsjáték, melyben a buzás 1864. január 9-én történt, már véglegesen be van fejezve; a cs. kir. sorsjátéki igazgatóság nem mulasztja el tizen sorsolás eredményét köztudatra juttatni. Ebből a listára bevétel összesen 243,406 forint 60 s 1/2 kr-ra ment osztr. értékben, s ő cs. kir. apostoli Felsege által ennek fele része Tirolban az ülltek intézetére, továbbá Velenczében az elbocsátott női foglyok gyámlatására szolgáló intézetre, s esetleg ha ezen feljövdelemből telik, a bécsi Szent-Anna gyermek kórház, valamint a prágai Ferencz József gyermek kórházra; a másik fele része pedig a cs. k. katonatisztek s katoná hivatalnokok segélyhagyott leányai számára alapítandó segély-intézetre, valamint a felsőbb katonai nevelő-intézetek, és a katonai iskoláknál állítandó segélyalapítványokra — rendeltetett.

E vállalat ezen oly kedvező következménye csak a császári állam emberbarátias lakosságának élénk gyámlatása, s az ő cs. k. apostoli Felsege által legkegyelmesebben szándékoltt jótékonyozás irányábani részvételre való készsége által lett elérhető; a miért is a cs. k. sorsjátéki igazgatóság kötelezve érzi magát ezen eredménydús részvételről nyilvános köszönetét kijelenteni.

A császári királyi sorsjátéki igazgatóságnak a közhasznú s jótékonyozású állam-sorsjátékokat kezelő osztályától.

Bécs, február 22-én 1865.

Schrank Frigyes,

cs. k. tanácsos igazgatási elnök.

Politikai hírek.

Austria. Bécs, mart. 9. A „Börsen Halle“ levelezője írja: „Néhány nap óta itt különböző dolgokat beszélnek Oroszországról, a mik, ha csak egy rész tartbat is igényt a valószínűség, nagyon alkalmasak arra, hogy a világ figyelmét Oroszország politikája és törekvései felé fordítsák. Noha Bécsből hivatalos czáfolat küldetett egy londoni lapnak abbéli állítására, mintha az orosz kormány Auszriától elvárná, hogy nem szünteti meg az ostrom-állapotot Gácsországnak, bizonyos Lengyelországra vonatkozó tervek támogatása tekintetéből, mégis nagy kérdés marad: vajlon ama londoni lap fölleplezése, az orosz kormánynak Lengyelország bekebelezését illető terveire nézve, csak tendenciosus híresztelések e? A mit mi hallunk, a szerint csakugyan forral az orosz kormány olyanféle cselekmény tervet, melynek végrehajtásától nemzetközi benyomás hatására látszik elkészülnie lenni. Az is kétségen kívüllen látszik, hogy a Lengyel királlyal való intézkedés forog szobán; habár az kevésbé kivehető, hogy az orosz kormány nyíltan kimutatni szándékozik, miszerint nem tartja magát kötelezettnek többé az idevonatkozó nemzetközi szerződések által. A mit Oroszországról Lengyelországra nézve tervez, nem igen lesz más, mint ezen országnak valóságos és tökéletes bekebelezése; azonban mégis valószínű, hogy nem fogják mindjárt saját nevében nevezni a gyermeket. Mindazáltal Szt.-Pétervártól azon gondolattal foglalkoznak, hogy a bekövetkeztető erőszakos lépés, melyet Lengyelországra szerződésileg biztosított önkormányzata ellen elkövetni készülnek, mégis forrongásba hozhatná itt-ott Európában a vért. Nem attól tartanak, hogy ennek következtében talán több fogna történni nemzetközi tekintetben, a tekintély és befolyás föntartása érdekében, mint ezelőtt két évvel; hanem inkább attól, hogy a diplomatai zajlítás felizgathatná a teljes leigázásra s nemzetiségéből következtetésre kárhoztott, most élettelen állapotban levő népet, s ezért tesz előlegesen oly szembeszökő katonai rendelkezályokat. — Egyébiránt nem csupán a lengyel ügy miatt lett az orosz politika oly kiválólag élénk és tevékeny. Megbízható forrásból eredett tudósítások szerint mint tényt jelezhetjük, miszerint Oroszország a keleti kérdésben igen jelentékenyen mozog. A porta és Persia közötti bonyodalnak, a portának azon szándéka, miszerint a libanoni felkelés folytán elítélt druzok megkegyelmezését óhajtja, s Kuza fejedelem kormányi cselekményei képezik a szt.-pétervári kabinet pozitív támpontjait annyira, hogy szinte csodálkozást okozhat, ha az ma holnap ki nem lép eddigi szintlett visszatartózkodó állásából a cselekvés terére, bizonyos európai hatalmak kellemetlen meglepetésére. Nevezetesen a török-persa viszály látszik Oroszországot erős politikai cselekvésre sarkantuzni, és pedig éppen nem Törökország kedveért. Azt erősítik ugyan előtünk, miszerint Oroszország konstantinápolyi követe által felajánlta a portának barátságos szolgálatait, azonban mégis kétségtelennek mondják, hogy ezen ajánlat alatt meglehetősen messze terjeszkedő részért lappang Persia érdekében. Mi szükségesnek tartjuk jókor figyelmeztetni ezen körülményekre, mert különben könnyen megeshetnék, hogy egy szép reggel nagyon meglepő híreket hozhatna az Oroszország és Törökország közötti dolgok újabb állását illetőleg.“

A „P. H.“ írja, hogy múlt pénteken a magyar udvari kancellaria tervezete azon rendszabályokat illetőleg, melyek a provisorium és katonai törvénykezés megszüntetése után, különösen a sajtódolgokra nézve alkalmazandók lennének — Ő Felsege elé terjesztetett. A „P. H.“ tudni akarja, hogy ezen előterjesztésben minden figyelemre van méltatva, miáltal Magyarországnak a loyaltás érzelmét kimélni lehet. — A „Bécsi Híradó“ ismét reményteljes hangon beszél a közeledő magyar országgyűlésről és ujalog kinyilatkoztatja, hogy az 1848-iki V. törvényezik, mely az 1861-ki országgyűlési választások alkalmával is alapul szolgált, nem fog mellőztetni, és hogy választási törvény nem fog ostromlaltatni.

Francoziaország. Páris, martius 10. A Durny-féle jelentés történetében ismét új fordulat merült fel. A közoktatási minister úgy cselekszik, mint gyakorlati államférfi, a ki eszméiből annyit léptet életbe, a mennyit a körülmények és idoszak engednek; de nem hagyja magát annyira felboszantani s ingerelni, hogy ellenesei örömeire lépjen az általa elfoglalt cselekvési térről, s helyet csináljon kekik, a kik aztán az ő céljaival ellenkező eljárást követnének. A „Constitutionnel“ ámbár csak elpalástolva, de mégis eléggé jelzi a dolgot ezen fordulatát, következők sorával: „Nemely lapok tetszéseket lelik abban, hogy a közoktatási minister jelentését s a kormány által az elemi iskolákra vonatkozólag elfogadott tervet egymással ellenkezésben levőnek híresztelik. Hanem ez hiányos felfogás; mert habár nem fogadtattott is el a minister ur minden javaslata, azok mindazonáltal, melyek elfogadtattak, benn foglaltatnak az általa készített általános törvényjavaslatban, s ő fogja az államtanács előtt képviselni ezen törvényjavaslat elfogadtatását, melynek alapvonásai a „Moniteur“-jegyzékben már érintettek. E szerint tehát a „Const.“ azt mutatja, hogy mennyiségi és nem minőségi különbség forog fenn. Napoleon hg a mai senatus ülés felirati vitájába nem fog bele szólni, hanem bir szerint a philotechnikai társulatnál szándékozik a tanköteleesség mellett szót emelni, a hol, mint a társulat elnöke a díjakat fogja vasárnap ünnepélyesen kiosztani. A lapok még egyre azzal foglalkoznak, hogy milyen csodálatosan viselte magát a közoktatási kérdésben a legtöbb minister. A napi sajtó nagy része rossz néven veszi, hogy legfelsőbb helyen nem mertek hatályos rendszabályokhoz nyulni e részben, s hogy a császár rá hagyta magát biratni ministerei által, a tankötelezettség elejtésére.

Páris, mart. 11. Morny halála nagyobb hatást tett a közönségre, mint maga a kormány akarta, miután levelezői azon gondolat kifejezésére kaptak utasítást, miszerint az új kormányzat alatt egy ember elvesztése csekély jelentőségű lehet; csupán a császár a politika legfőbb vezetője, s míg ő él, egy ember halála változást nem okozhat. Valjon e nyilatkozat a kívánt megnyugtatót előidézendő-e, nem egészen bizonyos. Nem régen éppen egy senator a császár halálát a politikai aggodalmak közt hozta elő, képzelhető tehát, hogy ez aggály a nagy közönségben is uralg. Ez az éppen, mit a minis-teri felelősség barátai mind nagyobb nyomattékkal érvényesíteni törekzenek. A ministerek s a császár többi tanácsosai mind idegen felelősségre működnek s az önálló cselekvéstől annyira elszoktak, hogy válság idején attól lehet tartani, miszerint nem felelnének meg feladatuknak. A császár Morny halála óta nagyon komor, nem fogad el senkit. Ma reggel elnökölt ugyan a ministertanácsban, de sem tegnapi sem ma nem fogadott el senkit a Tuillériákban. — Még nem bizonyos, ki foglalandja el az elköltözött elnöki széket. Jelölteképpen említik Barochet, most cultusministert, Walewski grófot, volt külügyért s Albufera herceget, Suehez marsall fiát. Az utóbbinak volna legtöbb kilátása. Baroche nem eléggé kedvelt egyéniség. Rouher ezen hivatalt vonakodik elfogadni.

Páris, mart. 13. Turinból jelentik, hogy Livorno szabad kikötői joga az állam javára felfüggesztetnek. Az utóbbi senatusülések egyikében Rouland nagyon hevesen megtámadta az ultramontanizmust és a concordatum értelmében az egyház és állam különválását követelte. Azt hiszik, a kamara az alelnök vezetésé alatt csak a feliratot s rendes költségvetést szavazandja meg, aztán octoberig elnapoltatik, s csak ekkor fog ismét ülésezni ujan kinevezendő elnöke alatt.

Olaszország. Turin, mart. 7. A „Le Alpi“ új lap nem áll el annak vitatásától, hogy a szeptemberi egyezményben Piemont feloldoztatott Francoziaországnak, s még a császár trónbeszédét is ezen állítása erősítésére használja, s azt vitatja, miszerint a Florenczbe átköltözés csak azért rendeltetett el, mivel Sardinia Francoziaországhoz fog kapcsoltatni. Elejente csak nevelték az új lapnak, különben eszesen irt e nemteli cikkeket; azonban végre is czélszerűnek találták, a hivatalos lapokat utasítani, hogy feleljenek ezen cikkeknek. Turinban ugyan senki se hiszi el az efféleket; hanem a politika középpontjától távolabb eső körökre lehet némi hatásuk, s a kormány végre is kénytelen leendő nyilatkozni Francoziaországgal viszonylatáról. A király jövő hóban rövid utazást teend a déli tartományokban, de májusban visszajő San-Rossore-be a Dante ünnepélyre. Rómában nagy örömet okozott Ségur d'Aguesseau-nak Troplonghoz intézett levele.

Turin, mart. 12. Itteni lapok közzé teszik a belügyminis-ternek Aosta helyettes főnökéhez intézett levelét, melyben a királynak az aostai municipium felirata feletti megelégedése fejeztetik ki, s a minister maga részéről erősíti, hogy a bir, mely szerint e völgyek Olaszországtól elfogvának választatni, teljesen alaptalan s képtelen; mert ellenkezőleg a királynak és nemzetnek egyaránt szívében és gondolataiban fekszik, azok egybekötésését Olaszországgal örök időkre fentartani, és szükségesetében minden eshetőség ellen védeni. A minister végre a tartomány gazdasági kifejlődésének előmozdítását igéri.

Németország. A „Neue Fr. Presse“, mely diplomatai tudakosságot játszik, a következőleg ír Bécsből, 9-kéről kelteztet leveleiben, a porosz orosz viszonyokról: „A német-dán ellenségeskedések kezdetével azt hívé a porosz királyi kormány, miként először is arra kell törekednie, hogy a sz.-pétervári kabinetre nézve biztos legyen s garantált nyílenk szívenedőleges magatartása iránt, a Schleswig-Holsteinban készülöben levő eseményeket illetőleg. A berlini kormány, tekintve a dán és orosz fejedelmi házak közt előkészületben volt családi összeköttetést, még tovább ment és kötelezettséget kívánt a sz.-pétervári kabinettől, hogy ez a háború alatt nem csak, hogy nem támogatja semmiképpen a dán kormányt, hanem elősegíti a hercegségekre vonatkozó porosz czélokát. Bismarck ur elővett ez alkalommal egy már évek óta felretett kárpótlási tervet, melyet jól ismert Sz.-Pétervártól követekekedése, és a melylyel az akkori porosz főconsul Wag-

ner is (ki az utóbbi időben Wrangel tábornagnak volt diplomatai hivatalnok), nagyon foglalkozott, mely tervben a poseni nagyhercegség egyes kerületeinek Oroszország részére leendő átengedésétől van szó. Oroszország azon porosz kötelezettségre, hogy a területi engedmények majd meg fognak adatni, szabadkezet engedett Poroszországnak, míg ez utóbbi egészen biztosnak tekintvén magát ügyére nézve, úgy látszik mintha kezdeni feledni kárpótlási ígéreteit. Ezen körülményből lehet megmagyarázni a sngalmazott orosz sajtó legújabb kikelésit Bismarck ur politikája s titlönösen ezen államférfi személye ellen, a ki teljes látszat szerint a gondtalan orosz kormányt felhasználni és kiszákmányolni tudta. A midőn közelebből szó volt egy Bismarck és Oubril a berlini orosz követ által aláírt és Sz.-Pétervárra küldött pontozatról, ez az említett orosz-porosz egyezményre vonatkozott a „Nordd. All. Ztg.“ czáfolata daczára. Még hozzátehetni azt is: hogy e pontozat, mely a sz.-pétervári kabinetet ki nem elégíti, Sz.-Pétervár és Berlin közötti kellemetlen levelezésre, Oubril ur megdorgáltatására szolgáltatott alkalmat, a ki utasításain némileg önkényesen tette volna tul magát kormányának telfogása szerint.“

Cöblenz, mart. 13. Bonin volt hadügyért és vezénylő tábornokot ma ágyában halva találták.

Amerika. New-York, mart. 2. Sherman tábornok Shoefield-del egyesülten Columbiát megszállotta és felégette. Hir szerint Augusta bevétetett. Jonstone tábornok a tenesseei hadsereg, továbbá Dél-Carolina, Georgia és Florida parancsnokává nevezetett ki. Hardee és Hood sietnek vele egyessülni.

Mexiko. A „Gen. Corr.“-nek írják Mexikoból, hogy Miksa császár azon törekszik, miszerint barátságos viszonyra lépjen az északamerikai kormányval. Bizonyoságnal felhozza e lap, hogy mult hó közepén, előkelő mexikói diplomata ment Washingtonba politikai küldetésben. — Juarez kiáltványt bocsátott ki, melyet az amerikai lapok egész terjedelmében közölnek. Kimondja benne, hogy Mexiko eddig szerencsétlenül küzdött függetlenségéért, de nincsen még legyőzve. Ezentul is magasra tartja Mexiko függetlenségének zászlóját és számít minden mexikói segélyére. A kiáltvány 1865. január 1-én kelt Chihuahuanban, a nemzeti palotában. Jellemző mindenesetre, hogy Juarez az egyesült államokból, hol tartózkodott, ily reményekkel tért vissza. A proclamatio oly hangon van írva, hogy egyes részeinek közlése nem áll hatalmukban.

Ujabb. Berlin, mart. 11. A „Bresl. Ztg.“ szerint azon elhatározott magatartás melyet Austria az elbei hercegségek ügyében tanusított, a porosz junkerek szárnyait kissé megszegette. Híre jár, hogy az osztrák követ Bismarkkal tartott utóbbi értekezletében meglehetősen csipősséggel nyilatkozott.

— Szt.-Pétervár, mart. 5. Lengyelország szándékoltt bekebelezéséről írja a „N. Pr. Ztg.“: „Lengyelország egész bizonyossággal sem külön lengyel országgyűlést, sem lengyel sereget, sem külön lengyel hivatalnokokat nem nyerend, mert hogy e három Lengyelországnak Oroszországhoz viszonyában nem használ, megdönthetlen történelmi tapasztalat. De kap majd szabad és önálló, földmivelő osztályt, jó népoktatást, a községi ügyekben önkormányzatot és képviselőtet szemben az orosz főhivatalnokokkal. Az utóbbinak formája határoz ugyan, s éppen ezért nem igen fog vele sietni az orosz kormány. Mindenesetre bizonyos, hogy Lengyelország nem kap többet, mint Oroszország, s nem előbb emennél; ha ezt russifikációnak mondják, ugy nines föltöte mit vitatkozni.“

— London, mart. 10. Vámbéry Armin magyar utazó, ki 1863-ban Közép-Ázsiát megjárta, emlékiratot adott át Russel lordnak Londonban, melyben minden orosz állomást és erődöt elősorol, s bebizonyítani törekszik, hogy Oroszország az angol birtokhoz közeledik. Russel elfogadta Vámbéryt, de azon megjegyzést tevő, hogy e részen Angolország legkevesebbet sem aggódik.

— Köln, mart. 14. Az „Elberfelder Ztg.“ felhivatalos levelezése szerint a porosz koronaherceg Redern gróf egy lakomáján nyomattékosan a hercegségek bekebelezése ellen nyilatkozott.

— Uj-York, mart. 2. A képviselőház a kormány kivanatához képest 600 milliónyi kölcsönt szavazott meg. — Mexikoból jelentik mult hó 7-ről: Cajacca 7000 felkelővel megadta magát Bazaine francia tábornoknak. Diaz elfogták és agyonlőtték. — Matamorastól a francia consult elűzték.

— Berlin, mart. 15. A „Prov. Corr.“ írja: Austria a porosz ajánlatokat egyszerűen félrevetette; a legutolsó porosz sítgönyben kifejezett követelések legesekélyebb mérlegét képezik annak, a mit Poroszországnak igényelnie kell; a porosz és a hercegségi nép meglehet győződve, miszerint Poroszország kormánya a nemzet érdekét erélylyel és határozottan keresztül fogja vinni.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DÁNIEL.

